

ОДЛУКА

ДРУГОГ ОДЕЉЕЊА

Представка број 5158/12 Јанко ЈАКОВЉЕВИЋ

против Србије

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа 13. октобра 2020. године у саставу:

Jon Fridrik Kjølbro, *председник*,

Aleš Pejchal,

Valeriu Grițco,

Egidijus Kūris,

Branko Lubarda,

Carlo Ranzoni,

Pauliine Koskelo, *судије*,

и Hasan Bakırcı, *заменик секретара одељења*,

Имајући у виду горе наведену представку поднесу 13. септембра 2011. године,

Имајући у виду запажања које је Тужена влада поднела и запажања које је подносилац представке поднео у одговору,

Након разматрања, одлучује као што следи:

ЧИЊЕНИЦЕ

1. Подносилац представке, господин Јанко Јаковљевић, држављанин Републике Србије, рођен је 1953. године и живи у Шапцу. Пред Судом је подносиоца заступао господин П. Савић, адвокат са праксом у Београду.
2. Владу Републике Србије (у даљем тексту: Влада) је заступала њихова заступница, госпођа Н. Плавшић.

А. Околности предмета

3. Чињенице у вези са предметом које су поднеле стране могу се резимирати на следећи начин.

1. Опште информације о предмету

4. Син подносиоца представке, Д.Ј., који је био војник у елитној Гардијској јединици Војске Србије и Црне Горе, и још један војник са иницијалима Д.М., умрли су 5. октобра 2004. године док су били на стражи у војној касарни Топчидер у Београду. Син подносиоца представке преминуо је на лицу места, док је други војник умро касније на ВМА у Београду. Обојица су имали 21 годину. Истог дана војни истражни судија В.Т. (у даљем тексту: Војни истражни судија) извршио је увиђај на лицу места.

5. Војни истражни судија је на конференцији за штампу 7. октобра 2004. године представио налазе почетне истраге који је закључио да је смрт војника резултат рањавања из сопствених пушака, да ниједна трећа особа није учествовала у инциденту, те да је мотив пуцњаве требало утврдити у току истраге.

6. Високи савет одбране Србије и Црне Горе је 15. октобра 2004. године усвојио одлуку о образовању комисије за испитивање околности погибије војника у касарни Топчидер (у даљем тексту: Државна комисија) услед великог броја недоследности у налазима војне истраге и јавне полемике коју је случај изазвао.

7. Иницијални истражни поступак (видети ст. 4. и 5. горе) завршен је 29. новембра 2004. године, након закључка војног истражног судије да је Д.Ј. убио Д.М. а затим извршио самоубиство, при чему је одбачена кривична пријава против првог због немогућности кривичног гоњења.

8. Државна комисија је 1. децембра 2004. године изнела закључке у којима је одбацила могућност да је било који од двојице војника извршио самоубиство или да су се међусобно убили у размени ватре, стога закључивши да су војници убијени од стране трећег лица. Препоручена је свеобухватна кривична истрага цивилних правосудних институција.

9. Уставни суд је 31. јануара 2013. године утврдио кршење права подносиоца представке из члана 2. Конвенције због неефикасности кривичне истраге о смрти његовог сина. Наложито је надлежним властима да предузму све неопходне мере за окончање истраге о овом инциденту.

10. Према најновијим информацијама које је подносилац представке доставио 27. маја 2016. године, до тог датума налог Уставног суда у вези са кривичном истрагом није спроведен.

2. Изјаве војног истражног судије

11. У периоду између октобра и децембра 2004. године смрт сина подносиоца представке и другог војника привукла је велику медијску пажњу у Србији. За то време, недуго након што је Државна комисија нашла да је војна истрага неадекватна и препоручила обнављање истраге пред цивилним правосудним институцијама (видети став 8. горе), В.Т., надлежни војни истражни судија се појавио неколико пута у српским медијима, бранећи налазе војне истраге.

12. Он је 15. децембра 2004. године представио налазе истраге у популарној политичкој ТВ емисији *Клопка* – да је син подносиоца представке убио другог војника, а затим извршио самоубиство. Поред тога, изјавио је да је „један од војника био „другоразредни војник” „просечних физичких и менталних способности”, што је значило да дотични војник није испунио критеријуме да буде припадник елитне јединице, у којој су могли да служе само „прворазредни војници”. Није прецизирао на кога од двојице војника је мислио.

13. *Вечерње новости*, једна од највећих српских дневних новина, објавиле су интервју са В.Т.-ом 17. децембра 2004. године, у којем је бранио налазе војне истраге и критиковао рад Државне комисије. Између осталог, изјавио је следеће:

„Постоје изјаве сведока, које психолог није узео у обзир, према којима је војник [Д.Ј.] имао нервни слом који се манифестовао као резултат његовог неуспеха да комуницира са другима. Загледао би се у једну тачку након устајања; дан пре инцидента није могао да склопи мобилни телефон и у њега стави СИМ картицу јер су му руке дрхтале. Када су га питали да ли је болестан, једноставно је одговорио 'Само сам мало уморан'. Све ово говорим због истине. Знаш да повређујем породицу преминулог војника. Међутим, сви имамо породице и част и сви смо повређени стварима које окружују овај случај. Истина се мора знати”.

3. Кривични поступак у вези са изјавама војног истражног судије

14. Подносилац представке је 24. јануара 2005. године поднео приватну тужбу против В.Т.-а којом се покреће кривични поступак због клевете изнесене изјавом описане у горе наведеним ст. 12. и 13. Подносилац представке није поднео грађански захтев за накнаду штете у овом кривичном поступку, ограничавајући се само на кривичну тужбу.

15. Први општински суд у Београду је 5. новембра 2007. године утврдио да нема никаквих сумњи да је В.Т. дао изјаве које су биле предмет гоњења. Даље је утврђено да је В.Т. објавио стварне чињенице из списка кривичних предмета. Суд је утврдио да В.Т. није могао да даје изјаве у свом службеном својству као војни истражни судија, с обзиром на то да његова судска функција није предвиђала да медијима објављује личне податке о људима који су умешани у случај на којем је био ангажован. Суд је променио правну квалификацију оптужби у објављивање личних и породичних података и утврдио да је В.Т. крив за наведено кривично дело у вези са интервјуом објављеним 17. децембра 2004. у листу Вечерње новости (видети горе наведени став 13). Суд је В.Т.-у издао службено судску опомену. Међутим, суд је утврдио да изјаве В.Т.-а током телевизијске емисије емитоване 15. децембра 2004. године (видети горе наведени став 12.) не могу да се квалификују као кривично дело. Образложење суда је било да В.Т. није издвојио сина подносиоца представке као „другоразредног војника просечних физичких и менталних способности”, већ да је споменуо само „једног војника”. Није прихватио аргумент подносиоца представке да је идентитет војника био очигледан из контекста.

16. И подносилац представке и В.Т. су се жалили на првостепену пресуду.

17. Окружни суд у Београду је 29. септембра 2008. године укинуо ту одлуку и ослободио В.Т.-а оптужбе. Окружни суд је прво утврдио да је нижи суд правилно утврдио чињенице. Затим је утврђено да је В.Т. поступао у службеном својству приликом давања спорних изјава. Пресуђено је да су изјаве дате на захтев председника војног суда и да су дате у сврху „заштите оправданих интереса војног правосуђа и војске у целини, с циљем да се информише јавност о чињеницама и околностима везаних за смрт војника” (видети члан 9. Пословника о раду војних судова, цитиран у ставу 25. у наставку текста). С обзиром на то да су се изјаве које је В.Т. дао успоставиле као истинитим, а пошто су сачињене ради заштите оправданог јавног интереса, Окружни суд је утврдио да изјаве не могу представљати кривично дело, како је предвиђено чланом 172. став 4. Кривичног законика (видети став 21. у наставку текста).

4. Поступак пред Уставним судом

18. Подносилац представке је поднео уставну жалбу 29. новембра 2008. године. Он се жалио да је кривични поступак описан у горе наведеним ст. 14. до 17. био неправичан и да је због тога дошло до повреде права на достојанство и слободан развој личности, права на делотворан правни лек и права на заштиту личних информација.

19. Уставни суд је 3. марта 2011. године одбацио уставну жалбу подносиоца представке. Утврдио је да су жалбе подносиоца представке на правичност кривичног поступка неприхватљиве *ratione materiae*, јер Устав није јемчио право на правично суђење тужиоцу у кривичном поступку. Штавише, сматрао је да су његове притужбе на повреду његовог права на достојанство и слободан развој личности неприхватљиве из истог разлога, јер су се углавном заснивале на чињеници да кривични поступак који је покренуо није резултирало пресудом о кривици. У погледу жалбе подносиоца представке које се односи на право на заштиту података о личности, Уставни суд је сматрао да „аргументи подносиоца представке у вези са наводном повредом права на заштиту података о личности загарантованом чланом 42. Устава не могу да се доведу у везу са таквим загарантованим правом”, што је резултирало одбацивањем исте „због недостатка услова за вођење поступка и доношење одлуке”.

В. Релевантно домаће право

1. Устав

20. Устав објављен у Службеном гласнику Републике Србије (у даљем тексту: Службени гласник) број 98/06, ступио је на снагу 8. новембра 2006. године и предвиђа, у мери у којој је релевантан за овај случај:

Међународни односи

Члан 16. став 2.

„... [М]еђународни уговори саставни су део правног поретка [Републике Србије] ... и непосредно се примењују ...”

Непосредна примена зајемчених права

Члан 18.

„Људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују.

Уставом се јемче ... непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права ... [и]

... потврђеним међународним уговорима ... Законом се може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединог права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права.

Одредбе о људским и мањинским правима тумаче се ... сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.”

Достојанство и слободан развој личности

Члан 23.

„Људско достојанство је неприкосновено и сви су дужни да га поштују и штите. Свако има право на слободан развој личности, ако тиме не крши права других зајемчена Уставом.”

Заштита података о личности

Члан 42.

„Зајемчена је заштита података о личности.

Прикупљање, држање, обрада и коришћење података о личности уређују се законом.

Забрањена је и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени, у складу са законом, осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом.

Свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности, у складу са законом, и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.”

2. Кривични законик

21. Кривични законик, објављен у Службеном гласнику бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19, ступио је на снагу 1. јануара 2006. године, али је примењиван у кривичном поступку против В.Т. као блажи закон у односу на оптужене. Релевантни чланови гласе:

Изношење личних и породичних прилика

Члан 172.

(1) Ко износи или преноси штогод из личног или породичног живота неког лица што може шкодити његовој части или угледу, казниће се новчаном казном или затвором до шест месеци.

(2) Ако је дело из става 1. овог члана учињено путем штампе, радија, телевизије или сличних средстава или на јавном скупу, учинилац ће се казнити новчаном казном или затвором до једне године.

(3) Ако је оно што се износи или преноси довело или могло довести до тешких последица за оштећеног, учинилац ће се казнити затвором до три године.

(4) За изношење или преношење личних или породичних прилика које је учињено у вршењу службене дужности, новинарског позива, одбрани неког права или при заштити оправданих интереса, учинилац се неће

казнити, ако докаже истинитост свог тврђења или ако докаже да је имао основаног разлога да поверује у истинитост оног што је износио или преносио.

(5) Истинитост или неистинитост оног што се износи или преноси из личног или породичног живота неког лица не може се доказивати пред судом, осим у случајевима из става 4. овог члана.

Повреда тајности поступка

Члан 337.

„(1) Ко неовлашћено открије оно што је сазнао у судском, прекршајном, управном или другом законом прописаном поступку, а што се по закону не може објавити или је одлуком суда или другог надлежног органа проглашено као тајна, казниће се новчаном казном или затвором до једне године.”

3. Закон о кривичном поступку

22. Релевантни део Закона о кривичном поступку објављен у „Службеном листу Савезне Републике Југославије” (у даљем тексту – „СЛ СРЈ”) бр. 70/01 и 68/02, као и у „Службеном гласнику РС”, бр. 58/04, 85/05 и 115/05, гласи:

Члан 261.

„Ако то захтевају интереси морала, јавног поретка, националне безбедности, интереси заштите малолетника или приватног живота учесника у поступку, или када је то неопходно с обзиром на посебне околности због којих би јавност могла да повреди интересе правде, службено лице које предузима истражну радњу наредиће лицима која саслушава, односно испитује или која присуствују истражним радњама или разгледају списе истраге да чувају као тајну одређене чињенице или податке које су том приликом сазнала и указаће им да одавање тајне представља кривично дело. Ова наредба унеће се у записник о истражној радњи, односно забележиће се на списима који се разгледају, уз потпис лица које је упозорено.”

4. Закон о облигационим односима

23. Релевантне одредбе Закона о облигационим односима, објављене у Службеном листу СФРЈ бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и „Службеном листу СРЈ”, број 31/93, гласе како следи:

Захтев да се престане са повредом права личности

Члан 157.

„(1) Свако има право захтевати од суда или другог надлежног органа да нареди престанак радње којом се повређује интегритет људске личности, личног и породичног живота и других права његове личности.

(2) Суд, односно други надлежни орган може наредити престанак радње под претњом плаћања извесне новчане своте, одређене укупно или по јединици времена, у корист повређеног.”

Одговорност правног лица за штету коју проузрокује његов орган

Члан 172.

„(1) Правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.”

Објављивање пресуде или исправке

Члан 199.

„У случају повреде права личности суд може наредити, на трошак штетника, објављивање пресуде, односно исправке, или наредити да штетник повуче изјаву којом је повреда учињена, или што друго чиме се може остварити сврха која се постиже накнадом.”

Новчана накнада

Члан 200.

„(1) За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.

(2) Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.”

5. Закон о војним судовима

24. Релевантне одредбе Закона о војним судовима („Службени лист СРЈ”, бр. 11/95, 1/96 и 74/99), гласе како следи:

Члан 49.

„ ...

Пословник о раду војних судова доноси савезни министар за одбрану, по прибављеном мишљењу опште седнице Врховног војног суда.

Пословник о раду војних судова објављује се у „Службеном војном листу”.

Члан 52.

„У кривичном поступку пред војним судовима примењују се одредбе Закона о кривичном поступку, ако овим законом није друкчије прописано.”

Члан 60.

„Истрагу спроводи истражни судија војног суда.”

6. Пословник о раду војних судова

25. Релевантна одредба Пословника о раду војних судова, објављена у „Службеном војном листу”, број 4/95, гласи како следи: Члан 9

Члан 9.

„Информације које су доступне јавности о активностима војних судова у одређеним случајевима пружа судија уз одобрење председника суда, ако се предмет не сматра војном или службеном тајном или ако давање таквих података није строго забрањено по закону.”

7. Релевантно домаће право

26. Релевантна домаћа судска пракса која се односи на употребу правних средстава у оквиру грађанског права у погледу питања везаних за приватни живот наведена је у случају *Лакатош и други против Србије* (број 3363/08, ст. 43–44 и 51–52, 7. јануар 2014. године).

ПРИТУЖБЕ

27. Позивајући се на чл. 6. и 8. Конвенције, подносилац представке се жалио на обелодањивање података о личности који се односе на његовог покојног сина који су прикупљени током кривичне истраге, што је утицало на углед његовог сина и целе његове породице, те на несанкционисање наведеног обелодањивања од стране домаћих судова.

ПРАВО

28. Подносилац представке се жалио на основу чл. 6. и 8. Конвенције да је војни истражни судија објавио податке о личности његовог покојног сина из списка кривичних предмета, што је утицало на углед његовог покојног сина и целе његове породице, као и да органи нису санкционисали наведено обелодањивање. Суд, који

је главни у карактеризацији закона који је применљив чињеницама случаја (видети *Радомиља и други против Хрватске* [ВВ], бр. 37685/10 и 22768/12, §§ 114 и 126, 20. март 2018), испитује ову жалбу само према члану 8. Конвенције, која у мери у којој је релевантна гласи:

„1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота ...

2. Државни органи немају право да се мешају у остваривање наведеног права, осим ако је то у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавне сигурности или економског благостања земље, ради спречавања нереда или злочина, заштите здравља или морала, или заштите права и слобода других”.

А. Статус жртве подносиоца представке и *locus standi* у односу на његовог сина

29. Суд примећује да Влада није уложила приговор у вези са *locus standi* подносиоца представке, али с обзиром на то да се тиче предмета који је у надлежности Суда, Суд није спречен да га испита по сопственој иницијативи (видети, *mutatis mutandis*, *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy против Финске* [ВВ], бр. 931/13, §§ 89. и 93, 27. јун 2017. године). Суд даље примећује да је жалба подносиоца представке двострука (видети горе наведени став 28.). С обзиром на то да је утврђено да се подносилац представке жали на кршење права из Конвенције свог покојног сина, Суд ће прво испитати *locus standi* подносиоца представке у вези с тим.

30. Суд понавља да је у бројним случајевима потврдио начело да су права из члана 8. непреносива (видети *Dzhugashvili* против Русије (одл.), број 41123/10, ст. 22–23, 9. децембра 2014. године и тамо наведени случајеви). Суд не налази довољно разлога за одступање од своје устаљене судске праксе у овом случају. Чак и под претпоставком да његов син има право према члану 8. Конвенције (видети *John Anthony Mizzi* против Малте, број 17320/10, став 39, 22. новембар 2011. године), произилази да подносилац представке нема правну могућност да се ослони на права свог сина и да ће овај део жалбе бити одбијен према члану 34. као неспојив *ratione personae* са одредбама Конвенције.

31. У погледу тога да ли је у конкретном случају сопствено право подносиоца представке на поштовање свог приватног и породичног живота доведено у питање, Суд примећује да је прихваћено да углед преминулог члана породице особе може, у одређеним околностима, утицати на приватни живот и идентитет тог лица, и стога може да спада у делокруг члана 8. (видети *Perinçek* против *Швајцарске* [ВВ], број 27510/08, ст. 201–03, ЕСЉП 2015 (изводи) и тамо наведени случајеви).

32. Осврћући се на чињенице овог случаја, Суд на самом почетку примећује да се бар једна од оспорених изјава (видети горе наведени став 13.) односи директно на сина подносиоца представке. За разлику од случаја *Dzhugashvili* (цитираног горе), овај случај се није усредредио на репутацију светске познате јавне личности, већ се бавио репутацијом двадесетједногодишњег војника који је умро док је био на дужности (видети горе наведени став 4). Стога, у разликовању између, с једне стране, клеветничких напада на приватна лица, чија репутација као делимичан и целокупан углед њихових породица остаје у делокругу члана 8, и, с друге стране, легитимне критике јавних личности које су преузимањем руководећих улога изложене јавној критици (видети горе цитираног *Dzhugashvili*, § 30), Суд сматра да овај случај спада у прву категорију.

33. Суд ће, према томе, испитати ову жалбу у мери у којој се односи на права подносиоца представке према члану 8. Конвенције.

В. Владин приговор на неисцрпљивање домаћих правних средстава

1. Приговор Владе

34. Влада тврди да подносилац представке није исцрпео све расположиве и делотворне домаће правне лекове. Конкретно, он није поднео грађанску тужбу у складу са чл. 157, 172, 199. и 200. Закона о облигационим односима (видети горе наведени став 23.). Влада се ослонила на пресуду Суда у предмету *Лакатош и други против Србије* (број 3363/08, 7. јануар 2014. године).

35. Подносилац представке није дао коментар у вези с тим.

2. Процена суда

(а) Општа начела

36. Општа начела која се тичу правила исцрпљивања домаћих правних лекова су поновљени у предмету *Вучковић и други против Србије* ([ВВ] (прелиминарни приговор) [ВВ], бр. 17153/11 и 29 других, §–77, 25. март 2014).

Суд нарочито понавља да државе не одговарају пред међународним телом за своја дела пре него што имају прилику да правилно реше неко питање у оквиру сопственог правног система. Они који желе да се позивају на надзорну надлежност Суда у вези са жалбама против државе обавезни су стога да прво искористе правна средства предвиђена националним правним системом (видети, између многих других, *Akdivar и други против Турске*, 16. септембар 1996, став 65, *Извештаји о пресудама и одлукама 1996-IV* и *Вучковић и други*, горе цитирани, § 70).

37. Обавеза исцрпљивања домаћих правних средства стога захтева од подносиоца представке да на уобичајен начин употреби правне лекове које су доступни и довољни у вези с његовим или њеним притужбама у погледу Конвенције. Постојање наведених правних лекова мора бити довољно извесно не само у теорији, већ и у пракси, јер у супротном не би имали потребну доступност и ефективност (видети *Akdivar и други*, § 66, као и *Вучковић и други*, § 71, оба цитирана горе).

38. Члан 35. став 1. такође захтева да су жалбе које су предвиђене за накнадно подношење Стразбуру морале да буду поднете одговарајућем домаћем телу, барем у суштини (видети *Fressoz and Roire против Француске* [ВВ], број 29183/95, став 37, ЕСЉП 1999-I) и у складу са формалним захтевима и роковима утврђеним у домаћем праву (видети *Akdivar и други*, став 66, и *Вучковић и други*, став 72, оба горе цитирана).

39. Да би било делотворно, правно средство мора да буде способно да директно поправи оспорено стање ствари и мора да пружи разумне изгледе за успех (видети *Balogh против Мађарске*, бр.47940/99, § 30, 20. јул 2004, и *Сејдовић против Италије* [ВВ], бр. 56581/00, § 46, ЕСЉП 2006-VIII). Међутим, постојање пуких сумњи у погледу изгледа за успех одређеног правног средства, који очигледно није узалудан, није ваљан разлог да се не исцрпи наведена правна заштита (видети *Akdivar и други*, горе цитиран, став 71; *Scoppola против Италије* (бр. 2) [ВВ], број 10249/03, став 70, 17. септембар 2009. године; и *Вучковић и други*, горе цитиран, став 74).

40. Када је реч о терету доказивања, дужност је Владе која тврди неисцрпљивање да увери Суд да је правни лек био делотворан и да је био доступан у теорији и пракси у релевантно време. Чим овај терет доказивања буде задовољен, до подносиоца представке је да докаже да је правно средство коју је понудила Влада заправо било исцрпљено, односно да је из неког разлога било неадекватно и неделотворно у околностима датог случаја или да постоје посебне околности које изузимају њега или њу од овог захтева (видети, између осталог, видети *Akdivar и други*, горе цитиран, § 68; *McFarlane против Ирске* [ВВ], бр. 31333/06, § 107, 10. септембар 2010; and *Вучковић и други*, горе цитиран, § 77).

(б) Примена општих начела на конкретан случај

41. Имајући у виду горе наведено и усредсређујући се на овај случај, Суд примећује да је подносилац представке покренуо кривични поступак само путем приватне тужбе против В.Т.-а, Штавише, он није поднео грађански захтев у контексту тог кривичног поступка (видети горе наведени став 14.), ограничавајући се само на кривичну тужбу (видети, *mutatis mutandis*, *Тордај против Србије* (одл.), број 19728/08, §§ 21–22, 19. септембар 2017. године). Суд, међутим, примећује да је Кривични законик изричито искључио кривичну одговорност у одређеним околностима за дато дело, као и да је Окружни суд у Београду утврдио да те околности постоје у случају подносиоца представке (члан 172. став 4. Кривичног законика – видети горе наведене ст. 17. и 21.). Тај закључак се не чини произвољним или очигледно неразумним. Осим тога, његова уставна жалба, с обзиром да се утврдило да је правилно поткрепљена, такође се углавном заснивала на чињеници да тај кривични поступак није био успешан (видети горе наведени став 19.). Суд с тим у вези примећује да је у погледу дела попут оних која је наводио подносилац представке (видети, *a contrario*, *X and Y против Холандије*, 26. март 1985, ст. 23–24 и 27, серија А бр. 91, и *М.С. против Бугарске*, бр. 39272/98, ст. 150, ЕСЉП 2003-XII), обавеза државе према члану 8. да одржи и примењује у пракси адекватан правни оквир који пружа заштиту не захтева да делотворна кривично-правна одредба која покрива одређено дело увек буде на снази. Правни оквир би такође могао да

садржи грађанско-правна средства која могу пружити адекватну заштиту (видети *Söderman против Шведске* [ВВ], број 5786/08, став 85, ЕСЈП 2013). У овом случају такво правно средство је постојало, али подносилац представке му није прибегао.

42. Суд је приметио да када се чл. 157, 199. и 200. Закона о облигационим односима (видети став 23.) размотре заједно они између осталог предвиђају да свако ко је претрпео страх, физички бол или душевну бол због кршења његове репутације, личног интегритета, слободе или другог његовог „личног права” има право да захтева правну заштиту, тужи за новчану накнаду и затражи друге облике обештећења који би могли да обезбеде одговарајуће нематеријално задовољење. Штавише, члан 172. став 1. предвиђа да правно лице, које укључује и државу, одговара за било какву штету коју један од „његових органа” нанесе „трећем лицу”. Као што је Суд већ приметио у предмету *Лакатош и други* (цитирано горе, ст. 43–44. и 51–52), домаћи грађански судови применили су те одредбе у корист подносилаца захтева у више различитих контекста.

43. Суд даље примећује да члан 18. Устава утврђује „директно спровођење” људских права обезбеђених ратификованим међународним уговорима и утврђује да ће се одредбе које се односе на људска права тумачити у складу, између осталог, са „праксом међународних институција” којима је поверена њихова примена (видети горе наведени став 19.). У том смислу постоји и домаћа судска пракса, нарочито пресуде грађанских суда којима се, између осталог, признају наводна кршења члана 8. Конвенције у контексту „приватног живота”, укључујући, али не ограничавајући се на, незаконито фотографисање и додељивање одштете тужиоцима тамо где је то потребно (видети *Лакатош и други*, горе цитиран, §§ 51 и 52).

44. Суд коначно примећује да је у предмету *Костић против Србије* ((одл.), бр. 40410/07, став 57, 17. септембар 2013. године) размотрио жалбу према члану 8. да су војни службеници и војни истражни органи ширили увредљиве и нетачне информације о личном и породичном животу покојног сина наведеног подносиоца представке и да је исту одбио као неприхватљиву због неисцрпљивања домаћих правних лекова (већ наведен § 60), конкретно оних према Закону о облигационим односима (видети горе наведени став 41.). Подносилац представке није објаснио зашто би такав правни лек био неадекватан и неделотворан у посебним околностима његовог случаја, нити је доказао да постоје посебне околности које га ослобађају овог захтева (видети судску праксу цитирану у горе наведеном ставу 40.).

45. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да је подносилац представке требало да покрене грађанску тужбу, на основу Закона о облигационим односима (видети, *mutatis mutandis*, *Хајнал против Србије*, број 36937/06, став 142, 19. јун 2012. године).

46. С обзиром на претходно речено, представка подносиоца мора бити одбачена према члану 35. ст. 1. и 4. Конвенције због неисцрпљивања домаћих правних средстава.

Из ових разлога, Суд, једногласно,

Проглашава представку неприхватљивом.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаном облику 5. новембра 2020. године.

Hasan Bakırcı

заменик секретара одељења

Jon Fridrik Kjølbro

председник